

Wersja zanonimizowana

Tłumaczenie

C-511/22 – 1

Sprawa C-511/22

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

Data wpływu:

29 lipca 2022 r.

Oznaczenie sądu odsyłającego:

Landgericht Frankfurt am Main (Niemcy)

Data wydania postanowienia o wystąpieniu z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

9 czerwca 2022 r.

Powód i strona wnosząca apelację:

AQ

Pozwana i druga strona postępowania apelacyjnego:

trendtours Touristik GmbH

Landgericht Frankfurt am Main
[...]

Postanowienie

W postępowaniu

AQ, [...] 48167 Münster,

powód i strona wnosząca apelację

[...]

przeciwko

Trendtours Touristik GmbH [...], 65830 Kriftel,

pozwana i druga strona postępowania apelacyjnego

[...]

24. izba cywilna Landgericht Frankfurt am Main (sądu krajowego we Frankfurcie nad Menem)

[...]

postanowiła w dniu 9 czerwca 2022 r.:

I. Na podstawie art. 267 akapit drugi Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej przedstawia się Trybunałowi Sprawiedliwości Unii Europejskiej w trybie prejudycjalnym następujące pytania dotyczące wykładni prawa Unii [...]:

1. Czy art. 12 ust. 2 zdanie pierwsze dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych, zmieniającej rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 i dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/83/UE oraz uchylającej dyrektywę Rady 90/314/EWG (zwanej dalej „dyrektywą w sprawie imprez turystycznych”) należy interpretować w ten sposób, że przepis ten przewiduje dodatkowe w stosunku do zawartego w art. 12 ust. 1 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych prawo do rozwiązania umowy, którego skutki prawne występują tylko wtedy, gdy podróżny powoła się na to prawo w swoim oświadczeniu o odstąpieniu od umowy?
2. Czy art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych należy interpretować w ten sposób, że obowiązek poniesienia opłaty z tytułu odstąpienia od umowy występuje wtedy, gdy podróżny w swoim oświadczeniu o odstąpieniu od umowy o udział w imprezie turystycznej nie podaje powodu lub powód jest niezwiązany z niemożliwą do uniknięcia, nadzwyczajną okolicznością?

II. Postępowanie zostaje zawieszone.

Uzasadnienie:

I.

Postępowanie opiera się na następującym stanie faktycznym;

W dniu 21 sierpnia 2019 r. powód zarezerwował dla siebie i żony u pozwanej – organizatora imprezę turystyczną zatytułowaną „Prawdziwe Włochy w Rzymie & Sorrento”, która miała się odbyć w okresie od 30 marca 2020 r. do 6 kwietnia 2020 r. Cena imprezy turystycznej wynosiła 1 886,00 EUR. Powód wpłacił na żądanie pozwanej zaliczkę w wysokości 325,00 EUR.

2

Pismem z dnia 27 lutego 2020 r. powód odstąpił od umowy o udział w imprezie turystycznej. W piśmie tym powód jako przyczynę podał swoją zbliżającą się hospitalizację. Zgodził się zapłacić pozwanej odszkodowanie z tytułu odstąpienia od umowy w wysokości 25% ceny podróży w kwocie 466,50 EUR, potrącając swoją zaliczkę. W piśmie tym zastrzegł sobie, zgodnie z warunkami podróży pozwanej, „prawo do żądania zwrotu pieniędzy, jeżeli ze względu na szczególne okoliczności związane z występującym obecnie we Włoszech lub w Niemczech koronawirusem lub z innych przyczyn, impreza turystyczna i tak nie będzie mogła być zrealizowana lub nie mogłaby zostać rozpoczęta.” Powód zapłacił pozwanej kwotę stanowiącą różnicę w stosunku do jego zaliczki.

Na żądanie pozwanej, która wyliczyła swoje odszkodowanie z tytułu odstąpienia od umowy na łączną kwotę 471,50 EUR, powód zapłacił pozwanej dalszą kwotę 5,00 EUR.

Następnie pozwana odwołała zorganizowaną przez siebie imprezę turystyczną „Prawdziwe Włochy w Rzymie & Sorrento” z powodu pandemii koronawirusa.

Pismem z dnia 21 marca 2020 r. powód zażądał zwrotu swoich dokonanych na rzecz pozwanej płatności w łącznej wysokości 471,50 EUR.

Pozwana odmówiła dokonania zwrotu.

Powód stoi na stanowisku, że pozwana jest zobowiązana do zwrotu płatności dokonanych przez powoda, gdyż faktycznie nie zrealizowała ona imprezy turystycznej.

Zdaniem pozwanej powód odstąpił od umowy o udział w imprezie turystycznej z uwagi na swoją hospitalizację, w związku z czym pozwana jest uprawniona do naliczenia określonej w umowie ryczałtowej opłaty z tytułu odstąpienia. Okoliczności powstałe później nie mogły mieć wpływu na roszczenia o uiszczenie opłaty z tytułu odstąpienia.

Amtsgericht Frankfurt am Main (sąd rejonowy we Frankfurcie nad Menem) oddalił powództwo powoda w pierwszej instancji. Odstąpienie od umowy przez powoda spowodowało powstanie roszczenia pozwanej o zapłatę odszkodowania z tytułu odstąpienia od umowy, które pozwana mogła potrącić z roszczeniem powoda o zwrot dokonanych płatności. Paragraf 651h ust. 3 BGB (niemieckiego kodeksu cywilnego, zwanego dalej „BGB”) nie ma zastosowania, ponieważ w chwili składania oświadczenia o odstąpieniu od umowy nie istniały jeszcze żadne uwarunkowania, które wskazywałyby na występowanie niemożliwych do uniknięcia nadzwyczajnych okoliczności. Nie można przyjąć, że roszczenie pozwanej wygasło następnie z tego powodu, że impreza turystyczna nie została zrealizowana.

Powód złożył w terminie apelację od tego wyroku sądu rejonowego. Jego zdaniem w chwili składania oświadczenia o odstąpieniu od umowy istniały wystarczające powody, które przy podejmowaniu rozstrzygnięcia opartego na prognozie

pozwołyby dojsć do wniosku, że niemożliwe do uniknięcia, nadzwyczajne przyczyny wpływają w znaczącym stopniu na realizację imprezy turystycznej.

Pozwana, która wnosi o nieuwzględnienie apelacji powoda, uważa między innymi, że powód nie może powoływać się na § 651h ust. 3 BGB, ponieważ odstąpił od umowy z innego, osobistego powodu, a nie z powodu pandemii koronawirusa.

II.

Zgodnie z niemieckimi przepisami dotyczącymi umowy o udział w imprezie turystycznej, podróżny może w każdej chwili przed rozpoczęciem podróży odstąpić od umowy o udział w imprezie turystycznej zgodnie z § 651h ust. 1 BGB. Ustawa nie wymaga podania przyczyny rozwiązania umowy.

Konsekwencją prawną odstąpienia od umowy jest, zgodnie z § 651h ust. 1 zdanie drugie BGB, utrata przez organizatora roszczenia o zapłatę ceny za imprezę turystyczną. Zgodnie z § 651h ust. 1 zdanie trzecie BGB organizator może żądać stosownego odszkodowania, które może on również – zgodnie z § 651h ust. 2 BGB – ustalić w ogólnych warunkach umownych w kwocie ryczałtowej. Jednak zgodnie z § 651h ust. 3 zdanie pierwsze BGB organizator nie może żądać odszkodowania z tytułu odstąpienia od umowy, jeżeli w miejscu docelowym lub jego najbliższym sąsiedztwie wystąpią niemożliwe do uniknięcia, nadzwyczajne okoliczności, które w znaczącym stopniu wpływają na realizację imprezy turystycznej (...).

Takie niemożliwe do uniknięcia, nadzwyczajne okoliczności w miejscu docelowym, które w znaczącym stopniu wpływają na realizację imprezy turystycznej, zaistniały, gdyż impreza nie mogła być zrealizowana w wyniku pandemii koronawirusa, która stanowi niemożliwą do uniknięcia, nadzwyczajną okoliczność.

Zgodnie z brzmieniem przepisów niemieckich w § 651h ust. 1 i ust. 3 BGB, pozwana nie może żądać odszkodowania z tytułu odstąpienia od umowy, gdyż sformułowanie w § 651h ust. 3 BGB odnosi się do okoliczności faktycznych występujących w uzgodnionym czasie imprezy turystycznej. Występujący w orzecznictwie sądów niemieckich oraz w literaturze z zakresu prawa turystycznego pogląd, że kwestia niemożliwej do uniknięcia, nadzwyczajnej okoliczności jest oceniana w oparciu o prognozę dokonywaną w chwili składania oświadczenia o odstąpieniu od umowy na podstawie rozważań ex ante [por. m.in. wyrok OLG Hamm (wyższego sądu krajowego w Hamm) z dnia 30 sierpnia 2021 r. – 22 U 33/21, BeckRS 2021, 24178; wyrok AG Düsseldorf (sądu rejonowego w Düsseldorfie) z dnia 8 lutego 2021 r. – 37 C 471/20, NJW-RR 2021, 930; wyrok AG Frankfurt (sądu rejonowego we Frankfurcie) z dnia 11 sierpnia 2020 r. – 32 C 2136/20 –, juris pkt 38; wyrok AG München (sądu rejonowego w Monachium) z dnia 27 października 2020 r. – 159 C 13380/20 -Juris pkt 19; wyrok LG Kassel (sądu krajowego w Kassel) z dnia 2 listopada 2021 -5 0 459/21 –, pkt 35, juris;

[...]], nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu niemieckiego przepisu prawnego. Kwestia, czy brzmienie § 651h ust. 3 BGB odpowiada przepisowi art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych, czy też należy go interpretować zgodnie z dyrektywą, jest przedmiotem wniosku prejudycjalnego do Trybunału w sprawie o sygn. C-776/21.

Wątpliwości budzi natomiast kwestia, czy powód nie może powoływać się na § 651h ust. 3 BGB z tego powodu, że odstąpił od umowy z powodu, który leżał w sferze zdarzeń, na które miał wpływ i nie stanowi nadzwyczajnej, niemożliwej do uniknięcia przyczyny w rozumieniu § 651h ust. 3 BGB.

W sprawie leżącej u podstaw tego wniosku powód uzasadnił odstąpienie od umowy hospitalizacją. Zgodnie z treścią pisma, zastrzeżenie żądania zwrotu w przypadku niemożności realizacji imprezy turystycznej z powodu koronawirusa nie miało decydującego znaczenia dla odstąpienia, a jedynie miało na celu zabezpieczenie roszczeń o zwrot, które powód uważał jedynie za możliwe, ale nie za pewne.

Zgodnie z brzmieniem ustawy w § 651h BGB podróżnemu przysługuje prawo do odstąpienia od umowy w § 651h ust. 1 BGB, które wywołuje skutki prawne z § 651h ust. 1 zdanie trzecie w związku z ust. 2 BGB (odszkodowanie za odstąpienie od umowy) lub skutki prawne z § 651h ust. 3 BGB (brak odszkodowania za odstąpienie od umowy). To, czy podróżny poda przyczynę odstąpienia od umowy, czy też nie, nie ma znaczenia dla wystąpienia skutków prawnych, dlatego w niniejszej sprawie, nawet wobec przyczyny podanej w piśmie o odstąpieniu od umowy, odszkodowanie za odstąpienie od umowy nie przysługuje, gdyż impreza turystyczna nie mogła się odbyć z powodu nadzwyczajnej, niemożliwej do uniknięcia przyczyny.

wątpliwości budzi jednak kwestia, czy przepisy art. 12 ust. 1 i 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych zawierają inne, odbiegające od tego uregulowanie.

Artykuł 12 ust. 1 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych reguluje prawo podróżnego do rozwiązania umowy według jego uznania w każdym momencie przed rozpoczęciem imprezy turystycznej, co jednak powoduje obowiązek zapłaty odszkodowania za rozwiązanie uregulowany w art. 12 ust. 1 zdanie drugie dyrektywy w sprawie imprez turystycznych. Z kolei art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych reguluje dalsze prawo do rozwiązania umowy, skorzystanie z którego nie powoduje konieczności zapłaty odszkodowania z tytułu rozwiązania, ponieważ podróżny jest uprawniony do pełnego zwrotu ceny podróży, a mianowicie jeżeli w miejscu docelowym (...) wystąpią niemożliwe do uniknięcia, nadzwyczajne okoliczności, które w znaczącym stopniu wpływają na realizację imprezy turystycznej (...). Ze sformułowania „niezależnie od ust. 1 podróżny ma prawo” można by wnioskować, że dyrektywa w sprawie imprez turystycznych w swoim art. 12 reguluje dwa rodzaje prawa do rozwiązania umowy, które mają różne przesłanki i wywołują różne skutki prawne. Jeżeli należy przyjąć, że istnieją dwa różniące się od siebie rodzaje prawa do

rozwiązania umowy, konieczne jest, aby podróżny wskazał w swoim oświadczeniu, na które prawo do rozwiązania umowy chce się powołać, w szczególności, by określił niemożliwy do uniknięcia, nadzwyczajny powód, jeżeli chce powołać się na skutki prawne z art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych. Ten wymóg co do oświadczenia podróżnego można by wyprowadzić z faktu, że przepis art. 12 ust. 2 zdanie pierwsze dyrektywy w sprawie imprez turystycznych wiąże pewne warunki z prawem do rozwiązania umowy („... ma prawo do rozwiązania ... w przypadku...”). Wymóg ten może wynikać również z brzmienia art. 12 ust. 2 zdanie drugie dyrektywy w sprawie imprez turystycznych, zgodnie z którym „w przypadku rozwiązania umowy o udział w imprezie turystycznej zgodnie z niniejszym ustępem” podróżny jest uprawniony do pełnego zwrotu wszelkich wpłat dokonanych z tytułu imprezy turystycznej. Sformułowanie to wskazuje, że określony skutek prawny występuje tylko wtedy, gdy podróżny powołuje się na ten ustęp, ponieważ zasadniczo ma on wybór, czy powołać się na prawo do rozwiązania umowy uregulowane w art. 12 ust. 1 czy w art. 12 ust. 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych. Z przytoczonych sformułowań nie można natomiast wywnioskować, że w przypadku sporu to sąd powinien zakwalifikować oświadczenie o rozwiązaniu jako złożone na podstawie art. 12 ust. 1 lub 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych, dlatego oświadczenie o rozwiązaniu, w którym nie powołano się na niemożliwa do uniknięcia, nadzwyczajną okoliczność, podlega skutkom prawnym z art. 12 ust. 1 (a nie ust. 2) dyrektywy w sprawie imprez turystycznych.

W sporze leżącym u podstaw niniejszego wniosku taka interpretacja miałaby tę konsekwencję, że opłata z tytułu odstąpienia od umowy zgodnie z art. 12 ust. 1 zdanie drugie dyrektywy w sprawie imprez turystycznych musiałby zostać uiszczona nawet wtedy, gdy impreza turystyczna nie mogła zostać zrealizowana w wyniku pandemii koronawirusa, ponieważ powód powołał się na inną przyczynę w swoim oświadczeniu o odstąpieniu.

Jeżeli art. 12 ust. 1 i 2 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych należy interpretować w ten sposób, przepisy § 651h ust. 1 i 3 BGB również musiałyby być interpretowane w ten sam sposób zgodnie z dyrektywą, ponieważ dyrektywa w sprawie imprez turystycznych dokonuje harmonizacji w pełnym zakresie (art. 4 dyrektywy w sprawie imprez turystycznych).

[...] [Zawieszenie postępowania]